

ӘОЖ 330.101

А.К. Бейсенбаева

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Қазақстан Республикасы, Алматы қ.
Azhar.kakimovna@mail.ru

«Жасыл» экономика – инновацияландырудың негіздерінің бірі

Мақалада «Жасыл» экономикаға көшудің жалпы тәсілдері мен тетіктері, принциптері негізінде инновациялаудың маңыздылығы қарастырылған.

Түйін сөздер: инновация, электр қуаты, стратегиялық жоспарлау.

А.К. Бейсенбаева

«Зеленая» экономика – основы инновации

В статье рассмотрены значения инновации на основе принципов и инструментов перехода к «зеленой» экономике.

Ключевые слова: инновация, электроэнергия, стратегическое планирование.

А.К. Beisenbsyeva

«Green» economics – innovation fundamental

In article values of an innovation on a basis the principles and instruments of transition to "green" economy are considered.

Keywords: innovation, electric power, strategic planning.

Жаңа технологиялы индустриялық нысандар, оның ішінде жаңартылатын қуат көздерінің іске қосылуы ескірген инфрақұрылымды қайта жаңғыртады. Аймақтық «жасыл» кластерлердің құрылысы жаңа жұмыс орындарын ашуға мүмкіндік бере отырып, аймақтардың үйлесімді дамуы – экономиканы «жасылдандырудың» негізгі мақсаттарының бірі. Ең бастысы – ішкі өнімінің сапалық өсімін қамтамасыз ететін әртараптанған экономиканы құрған Қазақстан сыртқы жаһандық қауіп-қатерлер мен дағдарыстарға төтеп бере алатын мемлекетке айналуы тиіс.

Қазіргі таңда ғылымды инновациялық дәрежеге жеткізу, тек білім алумен шектелмейді, оған тереңдетілген зерттеулер, тәжірибелік құрылымдық жобалар қажет. Осы шаралар арқылы бір жағынан білім алу керек, екінші жағынан, пайда табуды мақсат тұтамыз. Деген-

мен инновацияның тек пайда табудан басқа да мақсаттары бар. Олар: әлеуметтік технологиялар, қоғамдық мәселелерді шешу жолдарын қарастыру және жетілдіру. Инновацияландыруды дамытудың негізгі құралы ретінде «жасыл» экономиканы алуымыз басты шарт.

Демек, «Жасыл» экономика халықтың тұрмысын жоғары деңгейге жеткізетін әлеуметтік-экономикалық даму жолы деп қарастыратын болсақ, бұл:

- табиғи ресурстарға жасалатын салмақты азайту;
- ескіріп бара жатқан инфрақұрылымды қайта жаңғырту;
- экономиканы әртараптандыру;
- қоршаған ортаның жағдайы мен халық тұрмысының сапалық деңгейін жақсарту;
- ұлттық қауіпсіздікке төнуі мүмкін қатерлерді болдырмау;

- халықаралық нарықтардағы бағаның тұрақсыздығынан тәуелсіз болу.

Сондықтан бүгінгі күні Халықаралық қауымдастық алдында алған міндеттерін мүлтіксіз орындайтын мемлекет ретінде қабылдануымыздың да маңызы осында.

«Қазақстан-2050» Стратегиясын іске асыру тұрғысынан сыртқы саясаттағы маңызды міндет – еліміздің сыртқы экономикалық қатынасын күшейту.

Қазақстан инновациялық қағидаттар мен қазіргі заманғы технологияларға негізделген экономиканы құруға ұмтылуда. Ал мұндай технологиялар Батыстағы мемлекеттер мен кейбір Азия елдеріне тиесілі екені мәлім. Сол себепті Елбасы Жолдауда нақты атап көрсеткендей, осы инновациялық әзірлемелерді Қазақстанға әкелу үшін, сондай-ақ осы салаларға инвестициялар тарту үшін сыртқы экономикалық қатынасты күшейтуіміз керек. Ол үшін «EXPO-2017» көрмесі жақсы мүмкіндік бермек. Жасыл көпір ретінде, Қазақстанның «EXPO-2017» дүниежүзілік көрмесін өткізу құқығына ие болуы елімізді әлемге танытудың жаңа кезеңі ғана емес, инновациялық дамудағы қуатты серпінге негіз болады.

Яғни, елімізде өткізілетін маңызды іс-шара – «EXPO-2017» дүниежүзілік көрмесін жоғары деңгейде өткізуге күш сала отырып, мұндай ірі шара елімізге энергетика саласының ең үздік жобалары мен балама қуат технологиялары дамуының заманауи келбетін көрсету мүмкіндігін ұсынатындығына көз жеткіземіз. Біздегі жел және күн қуатының қоры тұрақты және экономикалық жағынан өзін-өзі ақтайтыны сөзсіз болғандықтан энергобаланстағы олардың үлесін көбейту міндеті тұр. Осы орайда айта кеткен жөн, Қазақстанның «EXPO-2017» дүниежүзілік көрмесін өткізу құқығына ие болуы Қазақстанды әлем елдеріне танытудың жаңа кезеңі ғана емес, инновациялық дамудағы қуатты серпінге негіз болады.

Үдемеліиндустриялық-инновациялықмемлекеттік бағдарлама шеңберінде балама қуат көздерінің даму индикаторлары белгіленгендіктен 2014 жылға қарай 1 млрд кВт/с электр энергиясы табиғи қуат көзі есебінен өндірілуі тиіс.

Бүгінгі күнде өзекті мәселе – электр қуатын қолжетімді ету және кедейшілік деңгейін төмендету сияқты маңызды мәселені шешу.

Ендігі кезекте бүкіл әлемге «Жасыл экономика» және экологиялық қауіпсіз даму сияқты тың бағыт қажет болғандықтан жер бетінде дәстүрлі қуат көздерінің таусылу қаупі туындағанда олардың пайдаланудың нәтижесінде қоршаған ортаға тигізер зияны да бар екенін ұмытпауымыз керек. Сондықтан халықаралық қауымдастықта халықаралық көрме шеңберінде бас қосып, мәселені бірігіп шешудің маңыздылығы айтпаса да түсінікті.

Қазақстан Президенті Нұрсұлтан Назарбаев Астана қаласында «EXPO-2017» халықаралық мамандандырылған көрмесін ұйымдастыру және өткізу мәселелері жөніндегі Мемлекеттік комиссияның отырысында сөйлеген сөзінде – «EXPO-2017» көрмесі – жаһандық ауқымдағы оқиға. Оны маңыздылығы жағынан ірі экономикалық форумдармен, туристік тартымдылығы бойынша әлемдегі ең танымал спорттық ойындармен салыстыруға болады. Көрме біздің елімізге ірі инвестиция тартуға мүмкіндік туғызады. Сондай-ақ «EXPO-2017» көрмесін өткізу арқылы Қазақстан «жасыл экономиканы» дамытуға тікелей септігін тигізетін жаңа технология мен инновация алады» деп атап өткен. EXPO аясында тұрғызылған нысандар келешекте елімізді ірі халықаралық көрмелерді өткізіп тұруға мүмкіндік беретіндігіне кәміл сенеміз.

Сонымен қатар EXPO-2017 тиімділігіне келсек, ең бастысы, бұл ілім-біліммен алмаса отырып көрмеге қатысатын 100-ге жуық ел «Болашақтың қуаты» тақырыбында қол жеткізген жетістіктерін әлемге әйгілейді.

Бұдан басқа, біріншіден, инфрақұрылымның дамуы: жолдар, қоғамдық көлік, коммуналдық шаруашылық, әуежай және вокзал, EXPO нысандарының құрылысы нәтижесінде қосымша жұмыс орындарының құрылуы.

Екіншіден, Елордадағы және оның маңындағы шағын және орта бизнесті дамытуға жаңа серпін беріледі. Бұл – ең әуелі, тұрғындарға қызмет көрсету жүйесі, қонақүй бизнесі және ішкі туризмді өркендету;

Үшіншіден, еліміздегі ішкі туризмнің өркендеуі есебінен шетелден туристердің көптеп келуі, яғни көрмеге күніне 100 елден 50 мың адам, жалпы саны 5 млн адам қатысады деп бағамдалған;

Төртіншіден, көрменің құрылыс нысандарына инвестиция тартуға қоса, EXPO шеңберінде

тұрғызылған нысандар болашақта біздің елімізді ірі халықаралық көрме және ақпараттық-презентациялық алаң ретінде қарастыруға жағдай жасайды;

Бесіншіден, мәдени айырбас пен мемлекеттік PR, яғни елдің сыртқа кеңінен танылуы. EXPO өтетін мерзім ішінде, яғни үш ай бойы мәдени шаралар, ұлттық күндер және өзге де іс-шаралар өткізілуі жоспарланып отыр.

«Жасыл» экономикаға көшудің жалпы тәсілдері мен тетіктерін, «жасыл» экономика принциптерін Қазақстанның стратегиялық жоспарлау жүйесіне кіріктіру мәселелерін қарастыра отырып, жасыл көпір жаңашыл жасыл технологиялар – жасыл бизнес үшін қолайлы шарттарды тудыру үшін төлемнің жаңа тетігі мен үнемдеу тәсілдерін ұсынады. Кез келген салада үнемшіл болуда әлем елдерінің озық тәжірибелерін пайдалануға болады. Бұл ретте Германия мен Оңтүстік Корея алдыңғы орында тұрады. Өйткені олар «жасыл экономиканы» дамытуда оң нәтижелерге қол жеткізіп жүр. Тіпті, олар тұрғын үй жұмыстарына ең үнемді деген құрылыс заттарын пайдаланады. Сол үшін де Қазақ елінің жасыл экономикаға көшу тұжырымдамасын дайындау, Оңтүстік Кореяның «Жасыл өсім» Ғаламдық институтының мамандарына бұйырды. Демек, шетелдік мамандардың үнемдеудегі тәсілдерінің экологиялық зияны болмауы тиіс.

Зерттеу көрсеткіштеріне сүйенсек, ұлттық экономика секторларының бәрінде де ресурстардың тиімсіз пайдаланылатыны байқалып отыр. Мәселен, энергия тұтыну құны жылына 3-4 млрд. АҚШ долларын құрайды, ал 2030 жылға қарай ол екі-үш есеге дейін өсуі мүмкін. Топырақ құнарлылығының төмен болуының нәтижесінде орын алған экономикалық шығын жылына 1,5-4 млрд. АҚШ доллар шамасында. Энергия ресурстарына тариф және баға белгілеу жүйесі әлі де жетілмей отыр. Табиғи ресурстар мен қоршаған ортаның жай-күйі айтарлықтай нашарлап кетті. 2030 жылға қарай су ресурстарының 13-14 млрд. м³ көлеміндегі тапшылығы орын алады деп болжануда.

Қазір Қазақстан экономикасы шикізат ресурстарының экспортына тәуелді және сондықтан да шикізат нарығындағы бағалардың күрт құбылуының әсеріне ұшырауға бейім. Соған орай осы мәселелерді шешу үшін Елбасы тапсырмасы бойынша Үкімет «Жасыл экономикаға» көшудің тұжырымдамасын дайындады.

Қорыта келе, «Жасыл» экономиканың дамуына өз үлесін қосуға тек мемлекет ғана емес, сонымен қатар әрбір қазақстандық міндетті. Ғылымды инновациялық дәрежеге жеткізу арқылы болашақтағы дамудың жасыл жолы табиғи капиталды болашақ ұрпақ үшін сақтап, қалпына келтіріп, ұлғайтып қана қоймай, бүгінгі таңда әр қазақстандықтың өмір сапасын арттыра түспек.

Әдебиеттер

1 Қазақстан Республикасының «жасыл экономикаға» көшуі жөніндегі тұжырымдама туралы № 577 30.05.2013 жыл Қазақстан Республикасы Президентінің Жарлығы.

2 Захарова Т.В. "Зеленая" экономика как новый курс развития: глобальный и региональный аспекты. //Вестник Том. гос. ун-та. – Томск, 2011. – № 4. – С. 38.

Reference

- 1 Kazakhstan Republic «Green Economic» – № 577 30.05.2013 degree program's.
- 2 Zaharova T.V. "Green" economy the global and region degree: global and regions aspect as new cours. // Tomsk uni. jornal – Tomsk, 2011. – № 4. – P. 38.